

ГЕНЕРАЛ АЈШАН АОАИК ЈУНАК ВЕЛИКОГ РАТА





ГЕНЕРАЛ ДУШАН ДОДИЋ ЈУНАК ВЕЛИКОГ РАТА

Јагодина - Трстеник
2018.



Генерал Душан Додић јунак Великог рата

Први светски рат (1914-1918) или како се још назива Велики рат у српској војсци изнедрио је многе знане и незнане јунаке. Међу знаним херојима поменутог рата убраја се и Душан Додић, коњички официр, који је био на дужности у Коњичкој дивизији. Командујући оперативним дивизионом пешке Коњичке дивизије у време пробоја Солунског фронта допринео је пробијању фронта и истакао се приликом гоњења пораженог непријатеља изводећи смеле продоре који су доносили изненађења. Ослободио је многа места у Македонији и Србији, извршио форсирање Дунава код Смедерева и заузeo низ места у Банату. За свој успешан рад похваљен је од надлежне команде и одликован бројним домаћим и страним одликовањима. О тим славним данима оставио је драгоцене записи у виду ратног дневника. Дневник који чини део заоставштине Душана Додића која се чува у збирци Историјског одељења Завичајног музеја били су добра полазна основа да се у години јубилеја, сто година од пробоја Солунског фронта и ослобођења Србије у Првом светском рату, „исприча прича“ о Душану Додићу, једном од јунака Великог рата.

Душан Додић рођен је у селу Милутовцу код Трстеника. Село Милутовац налази се на левој обали Западне Мораве. Има трагова праисторијског и античког живота. Први помен у историјским изворима налазимо у турском тефтеру из 1565. године. Забележено је да постоје Стари и Нови

Милутовац. Крајем 18. века у Милутовац су се доселили Додићи из Степоша у округу крушевачком. На почетку 20. века било је 6 кућа Додића. Данас се Додићи налазе у централном делу Милутовца. Део њихових домаћинстава налази се у Орловцу (Стари Милутовац).

Село Милутовац је у административном погледу од 20-тих година 19. века до 1905. године припадало Јагодинској нахији касније Јагодинском односно Моравском округу (кнезина Левач, капетанија Левач, срез Левач, срез Темнићски). Од 1905. године је у саставу среза Трстеник. Данас је у саставу општине Трстеник.

Додићи потичу из племена Дода које је традиционално живело у северној Албанији, у области Дукајин познатије под називом Малесија или Мир Дита. Доде већином припадају хришћанима католицима. Из неког разлога један од њих је отишao на север, међу Србе, посрbio се и постао хришћанин православац.

Душан је рођен као најстарији син Милоша и Тодоре Додић. Отац Милош био је тежак и трговац. Бавио се политиком и био народни посланик. Мајка Тодора потицала је из породице Радојевић из левачког села Драгова. У протоколу рођених цркве у Польни храма Св. апостола Петра и Павла забележено је да је Душан Додић рођен 7. (19.) фебруара¹ 1883. године и да је 13. (25.) фебруара наведене године крштен од стране

¹ Датум по Јулијанском (старом) календару. Тамо где је познато и јасно да је датум по Јулијанском календару у загради је писан датум по Грегоријанском календару.



Милош и Тодора Додић
(власништво породице Милутиновић)

свештеника Саве Поповића. Кум је био из породице Додић у Милутовцу. У службеном војном картону који се чува у Војном архиву у Београду наведено је да је рођен 16. фебруара 1884. године. У решењу о одређивању висине пензије из децембра 1939. године наведено је да је рођен 7. фебруара 1884. године. На крсту који је ношен приликом његове сахране и на гробу се налазио датум 16. фебруар 1883. године. У књигама у којима је обрађена биографија Душана Додића преовлађује датум 16. фебруар 1884. године тј. онај који се налази у службеном војном картону. Очигледно је да су истраживачи поклонили поверење податку из службеног документа непроучавајући друге изворе сматрајући тај датум јединим и правим. Изношењем других података о његовом рођењу свакако ће



Душан Додић са друговима на Војној академији
(Завичајни музеј Јагодина)

допринети да се потпуније истражи датум и година рођења Душана Додића. Оно што је непобитно је да се село Милутовац у време Душановог рођења у административном погледу налазило у саставу Јагодинског округа.

Имао је два брата: Александра-Таку и Бошку. Александар-Така (1885-1965) био је истакнути политичар између два светска рата. У току Другог светског рата био је зlostављан од стране сарадника окупатора. После рата живео је повучено. Имао је четворо деце. Млађи брат Бошко (1887-1916) био је земљорадник, резервни коњички официр. Преминуо је у Бизерти од последица повлачења преко Албаније. Постхумно је одликован Орденом белог орла са мачевима IV реда 1. децембра 1920. године. Није имао потомства.

Душан Додић је завршио 4 разреда основне школе у Милутовцу. У прва два разреда учитељица му је била Лепосава С. Вельковић. Учитељ у 3-ћем и 4-том разреду био му је Станоје М. Мијатовић, знаменити педагог, просветар, етнолог, скупљач народног блага, утемељитељ музејске делатности на овим просторима (један од оснивача Народног музеја у Крушевцу). Кроз овај период школовања Душан ће имати скоро све одличне оцене.

Душан је 6 разреда гимназије завршио у Крушевцу и Крагујевцу где је и матурирао 1900. године. Из годишњег извештаја гимназије у Крушевцу за школску 1897/98. годину сазнајемо да је морао поновити испит из немачког. У службеном војном картону пише да има недовољно знање немачког и француског језика.

Душан Додић се, као и већина младића тога доба који су се определили за војни позив, одлучио да после 6-ог разреда гимназије упише Нижу школу Војне академије. Решењем од 6. (19.) септембра 1900. године примљен је за питомца Ниске школе Војне академије. Припадао је 33-јој класи ове војно-образовне установе. Школовање је завршио у августу 1903. године. Био је 51-ви у рангу од 182 питомца. Сведочба од завршеном школовању издата му је 31. децембра 1904 (13. јануара 1904.), али ју је изгубио и 24. фебруара (9. марта) 1911. године издат му је дупликат.

Службовао је у јединицама коњице. Војна служба му је трајала од 17. (30.) августа 1903. до 1. новембра² 1939. године. Напредовао је од чина потпоручника (1903) до чина бригадног генерала (1929).

Указом од 17. (30.) августа 1903. године распоређен је на дужност водника у 2. коњичком пуку „Цара Душана“ чије седиште се налазило у Краљеву. У Краљеву је службовао до Првог светског рата. Током службовања у Краљеву наставио је војно да се усавршава, да напредује у служби и формирао је породицу. У чин коњичког

потпоручника унапређен је указом од 27.8.(9.9.) 1903. године. Произведен је у чин коњичког поручника указом од 29.6.(12.7.) 1907. године. Почетком 1910. године положио је за коњичког капетана II класе и у поменути чин произведен је указом од 29.6.(12.7.) 1910. године. У фебруару 1912. године је као слушалац почeo да похађа Пешадијску школу гађања у Рипњу код Београда. Указом од 10.(23.)4.1912. године постављен је за командира 3. ескадрона 2. коњичког пука „Цара Душана“.

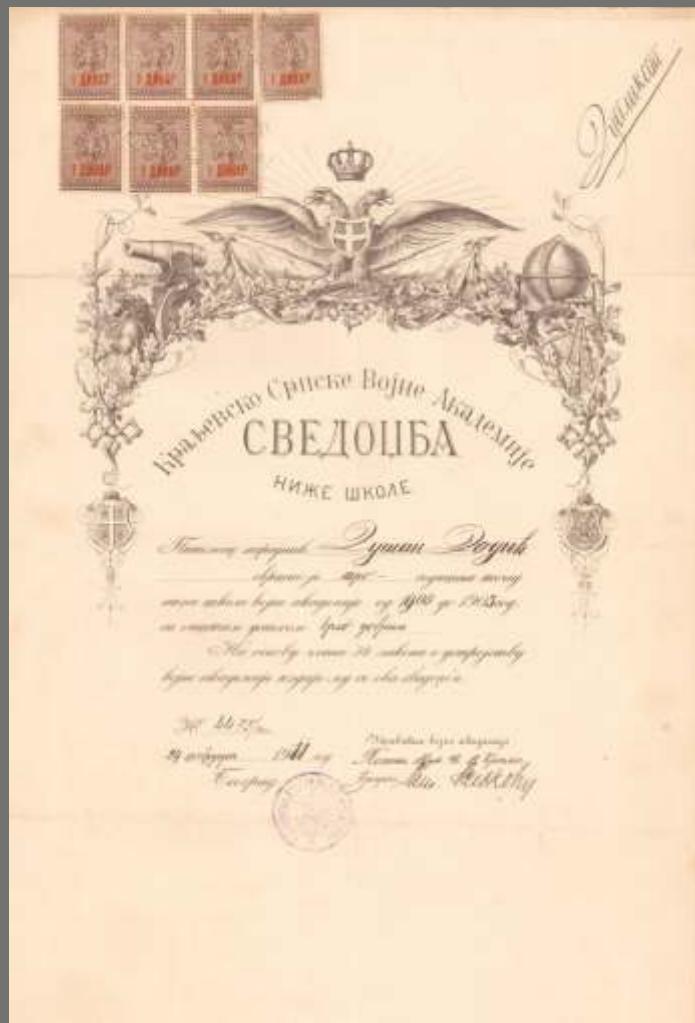
Поменути пук налазио се у саставу 2. бригаде Коњичке дивизије која је у Балканским ратовима била у саставу српске Прве армије. На челу ескадрона учествовао је у Првом балканском рату. Узео је учешћа у Кумановској бици. Након Кумановске битке, указом од 20.10.(2.11.) 1912. г. унапређен је у чин капетана I класе. Потом је његов коњички пук учествовао у бојевима на планини Бабуни и код Алинаца и потом у Битољској бици. Ескадрон је предводио и у Другом балканском рату односно сукобу са Бугарском. Извиђао је у правцу Рајчанској Рида, учествовао у низу борби са бугарским трупама (на Злетовској реци, код села Спанчева, села Виници, на планини Пљачкавици и код карауле Обзоне).

Своју умешност у командовању и храброст на бојишту показао је и у Великом рату. Други коњички пук учествовао је у Церској бици. Пук је био у саставу колоне која је код села Маове разбила 57. бригаду 29. аустроугарске дивизије. Други коњички пук кренуо је 4.(17.) августа 1914. г. ка селу Слепчевићу. Претходница је био 3-ћи ескадрон са капетаном Додићем на челу. Ескадрон је пресекао телефонске и телеграфске везе на прузи између Шапца и Лознице. Потом је напао у станици Дубље воз који је превозио 150 аустроугарских војника и приморао га да се врати у Шабац. Том приликом Душан Додић је рањен. Узео је учешће у операцијама у бици на Дрини и Колубарској бици (извиђања и борбе код села Дрена, Зорольина, села

² Датум по Грегоријанском календару. У деловима новостворене Краљевине СХС (од 1929. Југославије) где је рачунање времена било по Јулијанском календару на Грегоријански календар прешло се у јануару 1919. године. Уместо 15. јануара датум је био 28. јануар 1919. године.



Указ о произвођењу Душана Додића
у чин коњичког потпоручника, 27.8.(9.9.)1903.е.
(Завичајни музеј Јагодина)



*Дупликат Сведоцбе Ниже школе Војне академија
24.2.(9.3.)1911.г.
(Завичајни музеј, Јагодина)*

Степојевца, у борбама за ослобођење Београда).

Указом од 31. маја(13. јуна) 1915. године, којег је потписао регент Александар, Душан Додић је одликован Орденом белог орла са мачевима V реда. На сачуваним фотографијама из рата и непосредно по завршетку може се видети Душан Додић са овим орденом на униформи. Dana 1. октобра 1915. године унапређен је у чин мајора.

Пред напад удружених немачких, аустроугарских и бугарских трупа октобра 1915. године, Коњичка дивизија је била у саставу Друге армије која је бранила фронт према Бугарској. Након почетка операција, Коњичка дивизија је приодodata Трећој армији која се долином Велике Мораве повлачила под притиском јаких немачких снага и узела учешћа у борбама при повлачењу. У овим заштитним борбама узео је учешћа и мајор Додић са својом јединицом (борбе на левој обали Коњске реке, заштитничке борбе код Мале Крсне, Велике Плане, Лапова, Бигренице, Ражња, Алексинца, Тешице, Лесковца, Липљана, Феризовића (Урошевац)). У саставу Тимочке војске којом је командовао генерал Илија Гојковић, родом из села Дреновац код Параћина, Коњичка дивизија се повлачила преко Албаније тј. правцем Призрен-Љум Кула-Биџан-Пишкопеја-Дебар-Луково-Струга-Прење-Ћукус-Бабје-Елбасан-Драч-Валона. Постоји прича о једном догађају приликом повлачења преко Албаније. Душан Додић је са својом јединицом пролазио кроз предео у којем живи племе Дода тј. одакле му је порекло. Пошто му је свест о пореклу била јака обавестио је старешину села ко долази. По овој причи, старешина је Душана примио у кућу на преноћиште, а војнике разместио по кућама у селу. Следећег дана домаћини су сваком војнику и коњу спремили храну за три дана. Коњичка дивизија била је задња војна формација која је евакуисана са албанске обале и то у албанској луци Валони у периоду од 22. марта до 5. априла 1916. године. Dana 1. априла 1916. године

постављен је за команданта 1. ескадрона 1. коњичког пука „Обилић“.

Душанови отац и оба брата били су учесници Балканских ратова и Великог рата. Отац Милош је као војни обвезник умро од тифуса 1915. године, а брат Бошко, резервни коњички поручник, од последица повлачења преко Албаније преминуо је 1. (14.) фебруара 1916. године у Бизерти у сталној маринској болници „Сиди Абдалах“ (Сиди Абадали) и сахрањен је на војничком гробљу у Бизерти (Тунис). Александар-Така је прешао Албанију и на Крфу је новчано помагао своје земљаке из Левча.



На гробу Бошка Додића, Бизерта (Тунис)
(Завичајни музеј, Јагодина)



Мајор Додић и регент Александар на Солунском фронту, 1917.г.
(Завичајни музеј, Јагодина)

На Крфу је Коњичка дивизија реорганизована. Узети су сви коњи из дивизије и дати армијским ескадронима пошто је требало да од Француза добије друге коње тако да је до даљњег дивизија имала војнике коњанике без коња. Коњичка дивизија је превезена на Солунски фронт 17. маја 1916. године. Јединица на чијем челу је био мајор Додић водила је борбе на Горничеву, у луку Црне реке. Од српских трупа први је ушао у Битољ 19.

новембра 1916. године. Истовремено су ушле и руске пешадијске јединице. У периоду од 10. јуна до 10. децембра 1917. године заступао је команданта 1. коњичког пука.

Душан Додић је у периоду од 1. марта 1918. до 30. марта 1920. године командовао Коњичким дивизионом Коњичке дивизије пешке.³ На челу ове јединице учествовао је у пробоју Солунског фронта и операцијама након пробоја. О пробоју Солунског фронта и борбама након пробоја оставио нам је ратни дневник чије забелешке представљају драгоцену сведочанство о значајним догађајима за исход Великог рата као и о славним данима српске војске. Са својом јединицом је прошао или ослободио низ места: Кавадарце, Штип, Кочане, Џарево Село (Делчево), Врање, Ниш, Алексинац, Варварин, Јагодину, Багрдан, Лапово, Велику Плану, Смедерево, Белу Цркву, Вршац, Темишвар.

О уласку у Јагодину 12.(25.) октобра 1918. записао је следеће: „12-X-1918 Време лепо са ветром у 19^h пада ситна киша. Бр. ст. 14, 1, 38, 323, 86, 65, 7, 112, 14, 3, 9. Дивизијон пошао из Рашевице у 5.50^h ка Јагодини стигао са предњим деловима у 8^h испод коте 201 на „Гиље“. Друmom од Ђуприје пресечен је пут непријатељским колонама које су пошли за Јагодину. Непријатељ држи Гиље са две чете и 4 брдске хаубице са којима нас туче. У 15.30^h колона је овладала десном обалом Лугомира. Непријатељ се повлачи ка Јагодини. У току наступања у висини с. Мајура колона је нападнута од једне неприј. чете са гвоздене Ђуприје код Ђуприје на Морави али је растерана. У 17.30^h водиз колоне ушао је у Јагодину а цела колона у 23.30^h и ту заноћила. Утрошено муниције: пушчане 3500, пушко-митральеске 5000, митральеске 3000, артиљеријске брдске, граната разорних 4 ком. шрапнела 53. Губитци: 1 поднаредник и 1 каплар погинули и 2 војника (прецртана реч) рањена и два коња погинула. Исхрана месна средства. Губитци код брдске батерије у материјалу и то: 1 блуза, 1 чакшире, 1

³ Назив јединице сугерише на закључак да у потпуности није реализована намера да се од Француза добију коњи за Коњичку дивизију и да је и 1918. године било војника коњаника без коња.

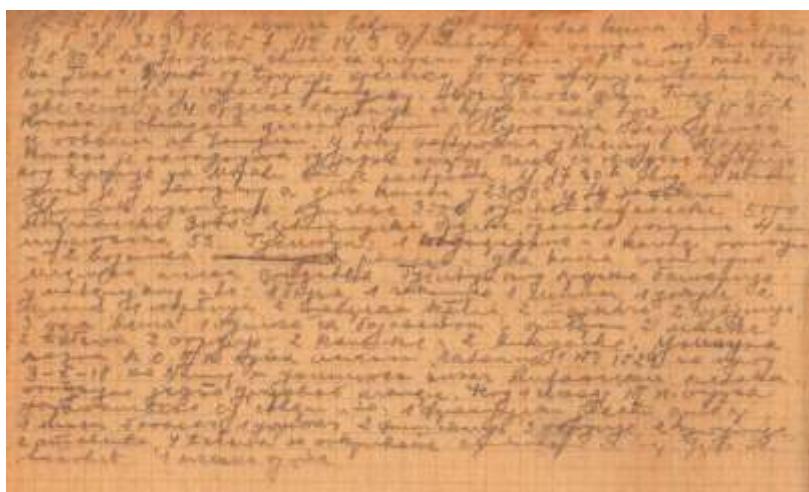
шињел, 1 цокуле, 2 шлема, 1 торбица, 2 шаторска крила, 2 шајкаче, 2 чутурице, 3 пара веша, 1 пушка са бајонетом и прибором, 2 маске, 2 ћебета, 2 порције, 2 кашике и 2 виљушке. Угинула мазга м. о. II к. пушка именом „Чаталџа“ № 1529 на путу 3-X-18 ка Нишу и уништен низач митраљеских метака. погинуло једно државно магаре. Код 1 ескадрона III к. пушка

упропашћене су ствари и то: 1 француски јахаћи прибор, 1 шлем, 1 опасач, 1 упратач, 2 фишеклије, 3 порције, 2 чутурице, 2 ашовчића, 4 ћебета за покривање. Одликовали се пор. Ђорђе Јовановић 1 машин. пушка.“⁴

О његовом јунаштву и вештим командовањем потчињеном јединицом пише у



Душан Додић предводи јуриши своје јединице приликом пробоја Солунског фронта
(власништво породице Милутиновић)



Део из ратног дневника Душана
Додића-Ослобођење Јагодина
12.(25.)10.1918.г. (Завичајни музеј, Јагодина)

⁴ Цитат је дат онако како је написано у дневнику.

својим мемоарима генерал Никола Џоловић који је у периоду пробоја фронта био командант Прве коњичке бригаде. Између осталог је написао и следеће: „Допунски дивизијон мајора Додића имао је видног успеха и прва бригада овладала је сутрадан све до Житорађе.“ Са посебним уважавањем пише се у штампи о мајору Додићу приликом поседања места у Банату (Бела Црква (8.11.), Вршац (10.11.)). Пише се о његовом „каваљерству“. Као командант места у Белој Цркви 15. новембра 1918. године под претњом батинама растерао је наоружану делегацију која је представљала два оближња села (Златица и Кусић) која су пре тога од стране повратника из Русије проглашена совјетским републикама и који су тражили потврду тих одлука. Можда је ова чињеница утицала да се не врати у земљу 1945. године.

Командант Коњичке дивизије у наредби за 31. децембар 1918.(13. јануар 1919.) у Темишвару, за све јединице Коњичке дивизије посебно је истакао рад мајора Додића у операцијама за пробој Солунског фронта, потом гоњење непријатеља, ослобођење Србије, форсирање Дунава, поседање места у Банату. У тексту наредбе пише: „...Коњички мајор ДУШАН М. ДОДИЋ, командант Допунског Дивизиона пешке својим умешним и неуморним радом успео је да Дивизион пешке савлађујући најтеже теренске прилике и борећи се са огромним осталим тешкоћама, прелазећи огромне маршеве, у стопу пешке прати и иначе необично брзе и дуге маршеве Коњичке Дивизије, помажући је често најуспешније а често дејствујући самостално чинећи јој највеће услуге тако, да својим радом у операцијама Коњичке Дивизије од Солунског фронта до овлађивањем Банатом а у разбијању, гоњењу и пртеривању непријатеља из наше Отаџбине и овлађивању Баната – заузео једно од највиднијих и најзаслужнијих места у подвизима Коњичке Дивизије.

Нарочито се истакао:

1.- У борбама 10. и 12. септембра⁵ на левој обали Брегалнице од Кавадара до Штипа у саставу II. коњичке бригаде.

11. септембра у зору са Дивизијоном напао је бугарске и немачке трупе, које су држале и упорно браниле утврђено село Кара-Хаџали и једним силним и одважним али смишљеним налетом заузео је ово село а ускоро и караулу Шобу. Овим је дао могућности Вардарској бригади да може да се пребаци преко Слатинске реке без губитака. Одмах затим продужио је енергично гоњење са таквом брзином и жестином да се непријатељ до Штипнице нигде задржао и морао да остави на путу своју артиљерију, којом је приликом Дивизијон запленио 3 тешке хаубице са карама и 8 митраљеза немачких а врло значајна баријера кључ Криве Лакавице и Брегалнице, чије би доцније заузимање стало огромних жртава, паде у наше руке без борбе.

Овакав успех постигнут је благодарећи енергичном, умешном и пуном иницијативе вођењу као и личној храбrosti мајора Додића.

2.- У борбама 15., 16. и 17. септембра код Царевог Села и 27. и 28. септембра код Црнатова и на реци Топлици у саставу 1. коњичке бригаде.

15. септембра имао је задатак да са Дивизијоном нападне и заузме непријатељске положаје код с. Бигле пред Царевим Селом. Успешним вођењем и енергичним држањем својих трупа мајор Г. Додић извршио је свој задатак са потпуним успехом.

28. септембра за време гоњења немачких трупа од Житорађе ка Нишу са својим дивизијоном више по својој личној иницијативи напао је знатно јачег непријатеља на положају на левој обали реке Топлице код села Глашинца, отео положај и продужио енергично гоњење, што је убрзо допринело паду знаменитих положаја: Дебелог Брега и Мрамора отворив пут ка Нишу.

3.- У операцијама на левој обали Мораве као командант леве колоне дивизије од Мојсињских

⁵ Сви датуми у наредби су по Јулијанском (старом) календару.

планина преко Варварина-Јагодине-Осипаонице до Смедерева.

У овим операцијама самостално командујући левом колоном дивизије (састава 1 ескадрон пешке, 1 ескадрон на коњу, 2 брдска топа и митраљеско одељење) од Мојсињских планина до Смедерева потпуно одвојен од дивизије, која је дејствовала на десној обали Мораве, видно се истакао личном иницијативом, ретком енергијом и умешношћу у командовању заслужујући највеће признање и похвалу за огроман успех на тако великој просторији а са тако слабом снагом.

За одлучан рад на Мојсињским планинама, где је први са 1 четом Дринске дивизије која је била под његовом командом пробио непријатељски фронт, добио је јавно признање комandanта Дринске дивизије.

У даљем свом раду гонећи непријатеља ка Смедереву сило и енергично у стопу и дању и ноћу без смене и потпоре далеко одвојен од Дринске а доцније и Моравске дивизије, сам је овладао и ослободио Варварин, Јагодину, Баточину, Велику Плану, Младеновац, Осипаоницу и Смедерево.

У силном надирању напред, код Гиља изненада је упао у једну непријатељску колону која је отступала од Ђуприје ка Јагодини створив огромну забуну код обе колоне, због чега је непријатељ морао да развије читав пук пешадије да би извикао топове, које је био напустио због створене забуне.

Гонећи непријатеља у стопу избив код Марковачке станице пресекао је једну непријатељску колону, која је одступала од Свилајнца ка Рачи и њену заштитнице разбио и пребацио је преко Свилајначког моста заплевив том приликом 1 топ, две каре и 6 митраљеза.

Силним гоњењем непријатеља избио је сам на Дунав, заузео Смедерево пртерав на тај начин и последње непријатељске остатке из наше Отаџбине, доносећи први слободу том крају.

При заузимању Смедерева истиче се

нарочито заслуга мајора Г. Додића где благодарећи једино брзом и силном гоњењу није дао могућности непријатељу, који је иначе при своме одступању све уништавао, да уништи огроман материјал и слагалиште које је било код Смедерева, већ је све то пало у наше руке.

4.- Као круна свих успеха је прелаз Дивизиона пешке са два митраљеска одељења и 1 брдским топом под командом мајора Додића преко Дунава и освајање Баната.

Дивизион је први прешао Дунав где су услови за прелаз овако озбиљне препоне били врло тешки, јер су средства за прелаз била врло оскудна (неколико чамаца и дереглија) а на реци је беснила силна бура и ветар.

Нарочито истичем похвалну иницијативу мајора Додића, који је из сопствене иницијативе прешао Дунав пре одређеног му дана-прелази у место наређеног му дана 26. септембра, прешао је 25. увече – а 26. септембра пртерујући немачке заштитнице већ је заузео Белу Цркву и избио до с. Јасенова одвојив се од Дунава преко 30 километара, а затим и не чекајући потпоре и наслона продужио је гоњење непријатеља и 28. септембра заузео Вршац⁶ заплевив знатан плен у том месту а као најзначајнији државну јергелу од 225 паствува са прибором и тиме ојачао дивизију а својим заслужним војницима створио могућност да буду прави коњаници.

У опште рад мајора Додића на спреми Дивизиона пешке пре операција а затим његово зналачко, вешто, неуморно, умешно и успешно командовање у операцијама пуно коњичке и корисне иницијативе, енергичност у гоњењу и стална жеља за проридањем унапред, заслужује највеће признање, и ја га овим похвалијем истичући га као редак пример.

Наредбу ову саопштити свима јединицама Коњичке Дивизије.

КОМАНДАНТ, ЂЕНЕРАЛ
Ђ. М. ЂОРЂЕВИЋ, с.р.“

⁶ У овом делу наредбе наведен је погрешан месец уместо септембар треба октобар. Форсирање Дунава је извршено 25. октобра (7. новембра), у Белу Цркву се ушло 26. октобра (8. новембра), а у Вршац 28. октобра (10. новембра) 1918. године.

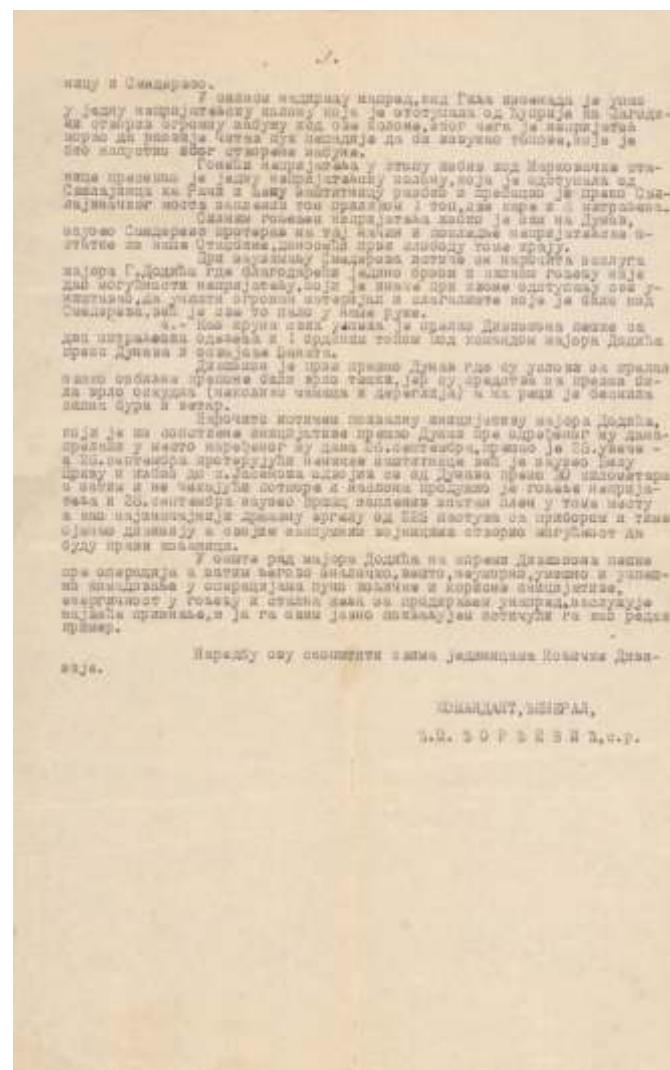
За ратне заслуге у 1915. и 1916. години добио је два Ордена белог орла са мачевима IV реда (1918, 1920).

Након рата Душан Додић је наставио са напредовањем у војној хијерархији и мирнодопском службом. Указом од 14. јула 1920. године унапређен је у чин потпуковника. У чин коњичког пуковника

унапређен је указом од 14. јула 1924. године. Унапређен у чин коњичког бригадног генерала указом од 17. децембра 1929. године. Указом од 30. марта 1920. године постављен је за команданта 5. коњичког пука који је био стациониран у Смедеревској Паланци. Потом је постављен за



Наредба команданта Коњичке дивизије за 31.12.1918.(13.1.1919) (власништво породице Милутиновић)



команданта Коњичке подофицирске школе (23. август 1921-1. децембар 1922). У периоду 1. децембар 1922-10. фебруар 1927. године био је вршиоц дужности комandanта 1. коњичке бригаде чије седиште је било у Чаковцу, а он је са породицом боравио у Вировитици. За време обављања ове дужности, 1925. године похађао је у Калиновику код Сарајева Информативни курс у пешадијској официрској школи. Од 10. децембра 1927. до почетка марта 1933. године био је на дужности помоћника комandanта 2. коњичке дивизије која се налазила у Нишу. Упоредо са овом дужношћу, у периоду од 30. априла 1928. до 26. августа 1930. године био је и на дужности привременог судије Моравског дивизијског суда. У периоду од 6. марта до 25. августа 1933. године био на служби у коњичкој инспекцији. Од 25. септембра 1933. до 1. априла 1935. био је на служби у Историјском одељењу Главног ћенералштаба. Током обављања ове дужности у новинама је забележено да је почетком децембра 1934. године у својству представника Главног генералштаба присуствовао на Новом гробљу помену бугарским војницима изгинулим у ратовима 1912-1918. године и освећењу споменика. Дужност комandanта 4. коњичке бригаде која се налазила у Скопљу обављао је у периоду од 1. априла 1935. до 8. септембра 1935. године. Потом је постављен за комandanта 2. коњичке бригаде која је била смештена у Суботици и ту дужност је обављао од 2. новембра 1935 до 17. септембра 1936. године. Последњу дужност коју је обављао у војној служби била је дужност помоћника комandanта Дравске дивизијске области чије седиште било је у Љубљани. Ову дужност је обављао од 15. октобра 1936. до 1. новембра 1939. године. У штампи је забележено низ његових активности за време службе у Љубљани. Године 1937. присуствовао је у Љубљани отварању Светског педолошког конгреса (27. август) и отварању изложбе о словеначком новинарству (2. септембар). Године 1938. са супругом је

присуствовао свечаној вечери поводом конференције министара Мале Атанте која је приређена на Бледу (24. август) и био је међу онима који су дочекали воз у Љубљани у којем је била група француских ратника са Солунског фронта (8. септембар). У штампи из 1939. године налазимо вести да је у Љубљани био присутан на слави Пекарске чете Дравске дивизијске области (1. фебруар) и да је присуствовао отварању изложбе италијанске књиге (20. фебруар). Пензионисан је 1. новембра 1939. године и преведен у резерву.

Евидентирано је да је у периоду 1903-1936. године Душан Додић одликован са 15 домаћих и 5 страних одликовања: Медаљом за успомену избора Петра Карађорђевића за краља Србије (1903), Златном медаљом за храброст (1913), Сребрном медаљом за храброст (?), Орденом белог орла са мачевима V реда (1915), Орденима белог орла са мачевима IV реда (1918, 1920), Орденом Карађорђеве звезде са мачевима IV реда (1920), Орденима Светог Саве V и III реда (1923, 1928), Орденима југословенске круне III и II реда (1930, 1936), Споменицом на рат 1912. (1913), Споменицом рата 1913. (1913), Споменицом рата 1914-1918. (1920), Албанском споменицом (1921), енглеским Орденом Св. Ђорђа и Св. Михаила III реда (1919), америчком Медаљом солидарности (1919), француским Ратним крстом са палмом (1919), италијанским Орденом Маурициус и Лазарос IV реда (1922), Орденом румунске круне III реда (1923)).

Душан Додић се два пута женио. У октобру 1908. године коначно му је одобрено да се може оженити Емилијом К. Урошевић из Велике Дренове, ћерком почившег свештеника Косте Урошевића. Она му је 1. новембра 1909. године родила сина Владислава. Умрла је на порођају. Сахрањена је на гробљу у Краљеву. О њеном гробу бригу води Душанов једини унук, Вељко Милутиновић (преко

кћерке Симониде). Друга жена му је била Даница (Милошевић) из Крушевца. Коначно одобрење да се њом може оженити добио је крајем маја 1912. године. Даница је рођена 2. јануара 1892. године и била је пореклом из Васојевића у Црној Гори. Родила му је сина Ратољуба 28. априла 1913. године и кћер Симониду 18. фебруара 1921. године (у службеном војном картону као датум рођења Симониде наводи се 3. мај 1921.). Велик рат је са посинком Владиславом и сином Ратољубом провела у Милутовцу.

Владислав Додић, најстарији син Душанов, пошао је очевим стопама. Након завршеног 6. разреда гимназије у Вараждину ступио је у Нижу школу Војне академије и са успехом је завршио (1. октобар 1925. до 1. април 1928). У периоду 1932-1934. године похађао је и завршио Вишу школу Војне академије. Поступно је напредовао, служећи у коњичким јединицама у Смедеревској Паланци и Београду. Други светски рат је дочекао у чину капетана I класе и у својству командира ескадрона у Коњичком пуку Краљеве гарде у Топчидеру.

Године 1932. године у Београду, у Далматинској улици број 55 Душан Додић је саградио кућу. Нацрт за израду куће урадио је архитекта Јакоб Козински, Јеврејин, избеглица из Русије. Кредит за кућу је отплаћен почетком 40-тих година 20. века. Душан није дugo уживао у благодетима свог дома, јер дошао је нови рат који га је одвео у туђину из које се није вратио.

У Априлском рату 1941. године генерал Душан Додић био је помоћник команднта и командант позадине Ибарске дивизије. Ова дивизија је била резерва Треће групе армија која је покривала простор Македоније, Косова и Црне Горе. Била је лоцирана у Урошевцу. Током првих дана рата дивизија је у борбама у Македонији разбијена и принуђена на предају Немцима.

Душан Додић је заробљеничке дане (1941-1945) провео у логору у Оснабрику у немачкој покрајини Доњој Саксонији. У логору је било више од 6000 заточеника. Душан Додић је преживео савезничко (британско) бомбардовање логора 6. децембра 1944. године. Том приликом погинуло је



Скупна фотографија породице Додић (власништво породице Милутиновић)



Одликовања Душана Додића
(власништво породице Милутиновић)



Генерал Душан Додић
(власништво породице Милутиновић)



Владислав Додић у
свечаној гардијској униформи
(власништво породице Милутиновић)

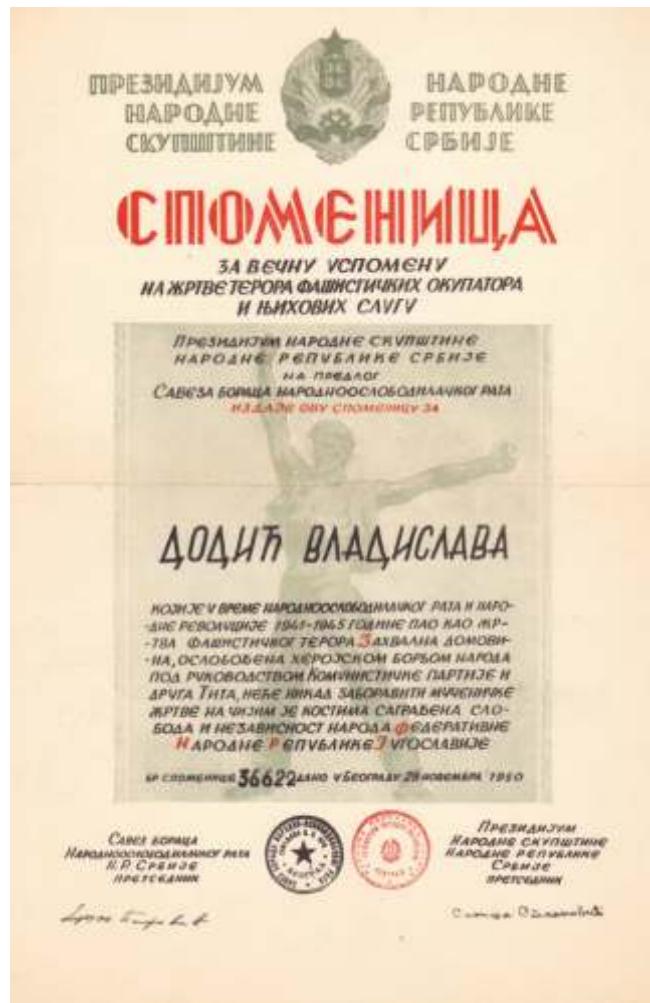
116 југословенских официра, а 60-так је било рањено. Савезничке (британске) трупе ушле су у логор 3. априла 1945. године.



Душан Додић на гробљу логора Оснабрик
(Завичајни музеј, Јагодина)

Док је Душан Додић био у заробљеништву, његов син Владислав се прикључио Равногорском покрету пуковника Драже Михаиловића. Од почетка 1942. године налазио се у Јасеничком крају (крај око Сmederevске Паланке) на дужности команданта корпуса. Одлуком Владе у Лондону 1942. године прекоредно је унапређен у чин мајора. Издајом ухваћен је код Кусадка (Сmederevska Паланка) 27. децембра 1942. године и и пребачен у затвор Централног Гестапоа за Србију у Београду. У затвору је провео до 24. маја 1943. године. Одведен је наредног дана у Бањички логор и стрељан у Јајинцима. Истог дана је стрељан и рођак Додића, познати фудбалер у Краљевини Југославији, Милутин Ивковић-Милутинац. Тог дана, 25. маја 1943. године, стрељано је, према немачком плакату објави “250 присталица Драже Михајловића”, а у знак одмазде за 5 убијених и 6 рањених припадника Руског заштитног корпуса који су страдали у

препаду код Ваљева 19. маја 1943. године. Послератне, комунистичке власти, издале су СПОМЕНИЦУ на жртве терора фашистичког окупатора и његових слугу на име Владислава Додића (29.11.1950.г.).



Споменица на жртве терора фашистичких окупатора и његових слугу – ДОДИЋ ВЛАДИСЛАВА
29.11.1950.г.
(Завичајни музеј Јагодина)

Када су укинути заробљенички логори на тлу западне Немачке око 60 генерала и високих официра бивше југословенске војске донело је одлуку да остане у емиграцији. Били су смештени у замку Фарлар код села Косфелд које се налазило близу Оsnабрика. Област је била под британском управом. Тито је многе краљевске официре прогласио ратним злочинцима и нису се могли вратити у Југославију. Било је и оних који су се бојали комуниста. Остали су у замку где су дочекали своје задње дане. Једанпут месечно обилазио их је православни свештеник. Скромно су издржавани од немачких власти. Поред скромног оброка добијали су и 25 пфенинга дневно што је било доволно за паклу цигара, али не и за слање поште у домовину. Официре смештене у замку посетио је и краљ Петар II Карађорђевић. Међу становницима замка био је и генерал Душан Додић. Он је скупљао скромну дневну новчану помоћ и од уштеђених пара куповао играчке и слао их унуку Вељку у Београд.



Кутија са кључићима за навијање играчке које је унук Вељко добијао од деде Душана из Немачке (власништво породице Милутиновић)

Дотписница Душана Додића упућена Негосаву Плећевићу у Чикаго (САД), 23.1.1955.г.
(Завичајни музеј, Јагодина)



Душан Додић из времена емиграције
(Завичајни музеј, Јагодина)





Спомен храм Св. Ђорђа у Оснабрику (Завичајни музеј Јагодина)

Душан Додић преминуо је 12. фебруара 1955. године. Сахрањен је на гробљу у Оснабрику. IN MEMORIAM поводом његове смрти написао је Константин Фотић, амбасадор Краљевине Југославије у Сједињеним Америчким Државама током Другог светског рата. Године 1966. у Оснабрику је подигнут спомен храм – Црква Светог Ђорђа. Храм је подигнут под покровитељством Петра Другог Карађорђевића. Узор за градњу био је

манастир Каленић. У крипти храма похрањене су кости 35 официра високог ранга Војске Краљевине Југославије. Овај храм је посвећен изгинулим официрима и војницима. Од 1980. године храм се налази на листи покрајине Доње Саксоније као споменик од архитектонског и историјског значаја. У крипти храма почивају и посмртни остаци генерала Душана Додића.

Даница Додић, супруга Душанова

преминула је 26. септембра 1974. године. Успомену на родитеље и ујужу фамилију чували су Душанов син Ратољуб (1913-2001) и кћерка Симонида (1921-2017). Др Ратољуб Додић је био енглески ѡак и цењени стручњак у савезном министарству финансија социјалистичке Југославије и Светској банци. Чување успомене на Душана Додића наставља његов унук, син јединац кћерке Симониде, проф. др Вељко Милутиновић, пензионисани професор Електротехничког факултета у Београду који тренутно држи наставу на универзитету државе Индијане „Блумингтон“ у Сједињеним Америчким Државама и по позиву на универзитетима у Европи. Стара се и чува грађу која се односи на Душана Додића и његову породицу. Део заоставштине Душана Додића и његове породице налази се у Завичајном музеју у Јагодини.

Фотографије из Првог светског рата на којима је Душан Додић са својим јединицама биле су публиковане у штампи и књигама, а посебно фотографија на којој предводи своју јединицу приликом пробоја Солунског фронта. Његов лик на

уметничком платну овековечили су сликари Милутин Радојичић и Милић од Мачве. Мајка Милутина Радојичића, Радмила, дружила се са породицом Додић. Отац Милутинов, Живојин, био је ђенералштабни потпуковник, учесник пуча од 27. марта 1941. године, војни аташе у САД (допринео образовању југословенске бомбардерске групе у оквиру 15. америчког ваздухопловног корпуса), ађутант краља Петра II Карађорђевића, након 1945. године вратио се у земљу и родни град Београд где је и окончао свој живот. Милутинов стриц Ђорђе Сп. Радојичић био је познати историчар који се бавио средњовековном историјом (писао је и о кнегињи Милици). У периоду 1992-2001. године у Јагодини је донета одлука да једна улица понесе име Душана Додића. Ради се о делу улице Стевана Мокрањца која се налази близу моста код некадашњег „Навип“-овог подрума, тј. део који се одваја од улице Ружице Милановић право и онда надесно. Мада постоји на мапама града у самој улици не постоји табла са називом улице – Душан Додић.



Улица Душана Додића на плану Јагодине из 2001.г.
(Завичајни музеј, Јагодина)

Јуначка дела Душана Додића учињена током Великог рата постала су део историје српског народа. Изложбом о њему она се чувају од заборава и подсећају да пут до слободе није нимало лак и да нема ништа лепше од слободе.

Поставку изложбе чини грађа фондова Народног музеја Бела Црква, Градског музеја Вршац, Завичајног музеја у Јагодини и из власништва породице Милутиновић. Изложбена поставка је употпуњена и са две копије униформи војника (српска и француска) које су израђене о трошку Музејске збирке у Трстенику.



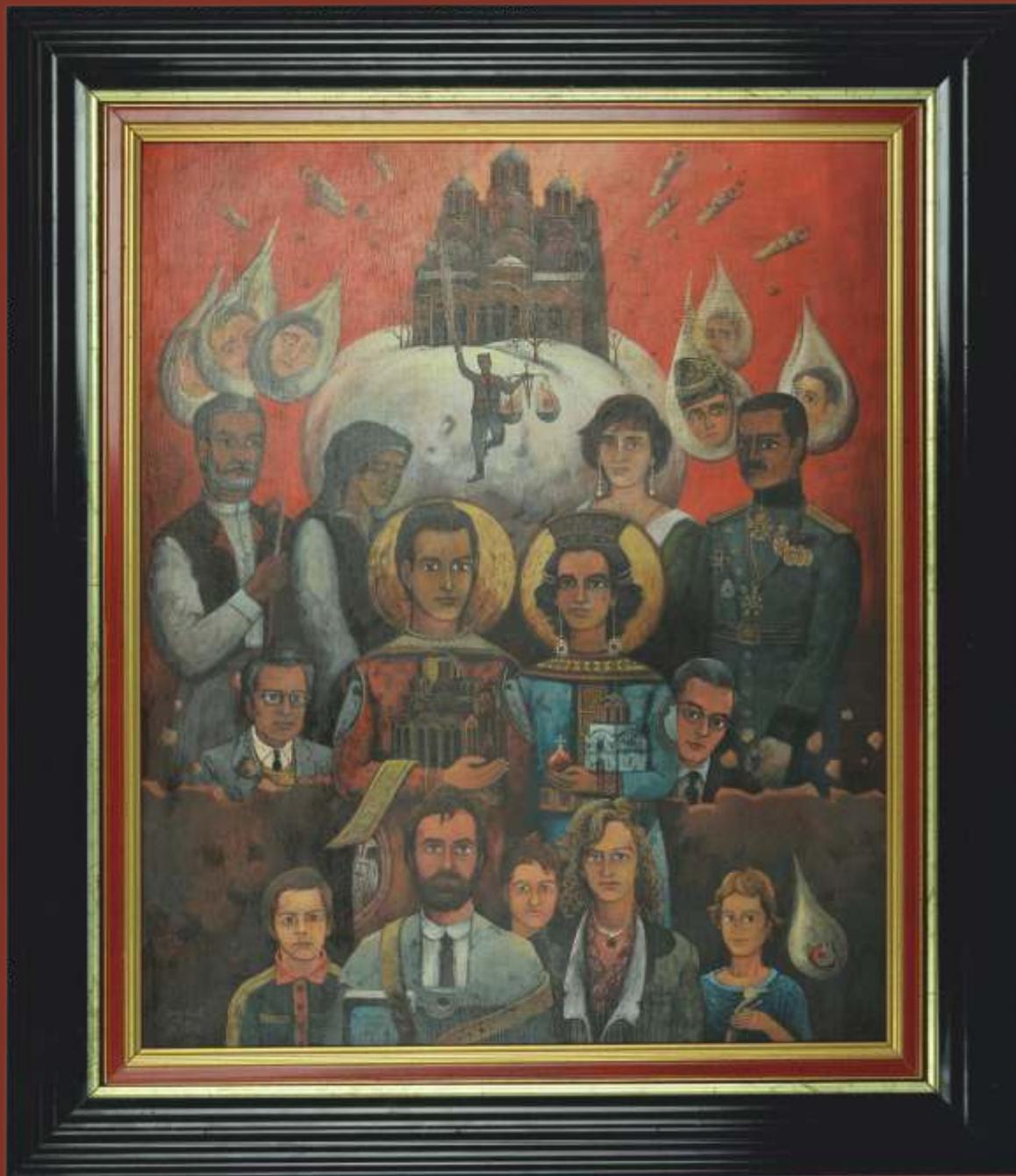
Улица Душана Додића у Јагодини
(Завичајни музеј, Јагодина)



Симонида Додић-Милутиновић (лево-седи) са сином проф. др Вељком Милутиновићем и његовом породицом,
2010.г. (власништво породице Милутиновић)



Милутин Радојичић,
Портрет Душана Додића
(власништво породице Милутиновић)



Душан Додић на слици Милића од Мачве из 1991.г.
(власништво породице Милутиновић)

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

НЕПУБЛИКОВАНИ ИЗВОРИ

- Војни архив, Београд, фонд ВКС
- Грађа из власништва породице Милутиновић
- Историјски архив Крушевача, Одељење у Трстенику – Црква Св. Апостола Петра и Павла,
Польна, протокол рођених 1882-1892.; О.Ш. Милутовац,
Уписница I-IV, 1889-1935.
- Завичајни музеј Јагодина, збирка архивалија, одсек политичке историје, фонд III; збирка карата, мапа, атласа и географских одлика

ПУБЛИКОВАНИ ИЗВОРИ

- Aprilska rat 1941.- Zbornik dokumenata*, priredio Antun Miletić, руковник, 2, Beograd 1987.
- Велики рат Србије за ослобођење и уједињење Срба, Хрвата и Словенаца 1914-1918.г. и догађаји по извешеном уједињењу до демобилизације 1920 год.*, књига тридесет и прва (1918-1919. година), Beograd 1939.
- Историјски архив Крушевача, Годишњи извештаји Крушевачке гимназије 1896/7., 1897/8.
- Живковић Петар, *Сећања 1903-1946*, приредио Александар Животић, Зајечар, 2016.
- Здравковић Љубица, *Душан Додић, ослободилац Јагодине – Ратни дневник*, Корени, I, Јагодина, 2003., стр. 201-234
- Цоловић Никола, *Са бојних поља 1912-1918.*, приредили Агим Јанузи, Велибор Тодоров, Зајечар, 2016.

ЛИТЕРАТУРА

- Ацовић Драгомир М., *Слава и част – одликовања међу Србима Србије одликовањима*, Beograd, 2013.
- Бабац Душан М., *Српска војска у Великом рату 1914-1918.*, Beograd, 2014.
- Бајић Љубивој, *Хроника школе Милутовачке 1859-1989.*,

Милутовац 1989.

- Bjelajac Mile S., *Generali i admirali Kraljevine Jugoslavije 1918-1941.*, Beograd 2004.
- Вукчевић др Славко..., *Знамените битке и бојеви српске и црногорске војске-Од Царевог Лаза 1712. до Добропољске битке 1918.*, књиге 3, 4, 5, 6 и 7, Beograd, 1998.
- Гледовић Богдан..., *Први светски рат, I, Србија и Црна Горау Првом светском рату 1914-1918.*, Beograd, 1975.
- Енциклопедија српске историографије, приредили Сима Ђирковић, Раде Михаљчић, Beograd 1997.
- Иветић В., Додић, Душан М., Српски биографски речник, 3, Нови Сад, 2007., стр. 333
- Јагодински округ. Белица, насеља, порекло становништва, обичаји*, приредио Борисав Челиковић, Beograd, 2012.
- Левач и Темић насеља, порекло становништва, обичаји, приредио Борисав Челиковић, Beograd, 2012.
- Маричић Душанка, *Одликовања Црне Горе, Србије и Југославије 1841-1960.* из збирке Војног музеја Beograd, каталог изложбе, Beograd 1994.
- Опачић Петар, *Србија, Солунски фронт и уједињење 1918.*, Beograd 1990.²
- Опачић Петар, *Солунски фронт-Зејтинлик*, Beograd, 2004.
- Оčak Ivan, *U borbi za ideje oktobra – jugoslovenski povratnici iz Sovjetske Rusije*, Zagreb, 1976.
- Павловић Живко Г., *Рат Србије са Аустро-Угарском, Немачком и Бугарском 1915. године*, Beograd 1968.
- Пејчић Предраг, *Српска војска у Бизерти (1916-1918)*, Beograd, 2008.
- Рекић Petar, *Povjest oslobođenja Vojvodine*, 1939.
- Перовић Бранко..., *Први балкански рат 1912-1913.* (операције српске војске), 1, Beograd, 1959.



ГЕНЕРАЛ ДУШАН ДОДИЋ ЈУНАК ВЕЛИКОГ РАТА

Издавач:

Завичајни музеј Јагодина
Народни универзитет Трстеник

За издавача:

Србољуб Милетић, директор
Светлана Лазић, директор

Автор изложбе и текста каталога:

Душко Грбовић, историчар, музејски саветник

Сарадница:

Јелена Вукчевић, историчар, кустос

Помоћ у реализацији изложбе:

Јасмина Трајков, историчар уметности, виши кустос

Фотографије:

Милосав Брајковић

Дизајн:

Ђорђе Филиповић

Штампа:

СЗР „АПОС 69“ Богдање, Трстеник

Тираж:

300

Јагодина-Трстеник 2018.

- Перуничић Бранко, *Град Светозарево 1806-1915.*, Београд, 1975.
- Радојевић Мира, Димић Љубодраг, *Србија у Великом рату 1914-1918-Кратка историја*, Београд, 2014.
- Ратковић др Борислав, Ђуришић Митар, Сокол др Саво, *Србија и Црна Гора у балканским ратовима 1912-1913.*, Београд, 1972.
- Ратковић др Борислав, *Први балкански рат 1912-1913. (операције српске војске)*, 2, Београд, 1975.
- Ратковић-Костић Славица, *Реорганизација војске Краљевине Србије 1916. и 1917. године*, Срби и Први светски рат, Зборник радова са међународног скупа одржаног 13-15. јула 2014., Београд 2015., стр. 463-480
- Симић Мирољуб Ж., *Краљевско Драгово*, Београд, 2001.
- Симоновић Слободан, *Енциклопедија Крушевца и околине*
- Споменица мушки гимназије у Крагујевцу 1833-1933.*, Крагујевац, 1934.
- Terzić Velimir, *Slom Kraljevine Jugoslavije 1941-Uzroci i posledice poraza*, 2, Beograd, 1983.
- Тодосијевић Момчило Р., *Значајне личности Трстеничког краја*, Трстеник, 2013.
- Трновит пут Србије 1914-1918*, Београд, 1974.

РУКОПИСИ

Вукчевић Јелена, текст за књигу о Душану Додићу
Милутиновић проф. др Вељко, текст за књигу о Душану Додићу

ubsm.bg.ac.rs/cirilica/zbirka/novina/sluzbeni-vojni-list-1881-1941
www.unilib.rs/istorijske-novine/pretraga-lat-digitalizovana-izdanja.službene-novine.rs/Digitalizovana-izdanja/pages/home.xhtml

CIP - Каталогизација у публикацији - Народна библиотека Србије, Београд

355:929 Додић Д.(083.824)

ГРБОВИЋ, Душко, 1965-

Генерал Душан Додић : јунак Великог рата / [аутор изложбе и текста каталога Душко Грбовић ; фотографије Милосав Брајковић]. - Јагодина : Завичајни музеј ; Трстеник : Народни универзитет, 2018 (Трстеник : Апос 69). - 23 стр. : илустр. ; 21 x 21 cm

Податак о аутору преузет из колофона. - Тираж 300. - Библиографија: стр. 22-23.

ISBN 978-86-85065-33-0 (3M)

а) Додић, Душан (1884-1955) - Изложбени каталоги
COBISS.SR-ID 267489036



Пројекат реализован
уз помоћ
Министарства културе
и информисања
Републике Србије

